

FRANSIZCA ÖĞRENİMİNDE ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN KARŞILAŞTIKLARI ZORLUKLAR (ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ KAZIM KARABEKİR EĞİTİM FAKÜLTESİ ÖRNEĞİ)

**Sadık TURKOGLU¹
Emine CAVDAR ATAMAN²**

Öz

Bu çalışmada, Fransızca öğrenen Türk üniversite öğrencilerinin, Fransızca öğreniminde karşılaştıkları dilbilgisel zorluklar ve nedenleri incelenmiştir. Fransızca Dilbilgisi Kurallarının Öğreniminde bu öğrencilerinin karşılaştıkları güçlükleri ölçmek amacıyla 2011-2012 akademik dönemde Atatürk Üniversitesi Fransız Dili Eğitiminde okuyan 75 öğrenciye bir anket uygulanmıştır. Anketin sonucunda, öğrencilerin düzensiz eylemlerin çekimi ve kiplerin, özellikle şart ve istek-dilek kiplerinin kullanılmasında zorlandıkları gözlemlenmiştir.

***Anahtar Kelimeler:** Fransızca Öğrenimi, Fransızca Öğrenme Güçlükleri, Yanlış, Anadilin Etkisi.*

The Difficulties Faced by University Students in the Learning French

Abstract

In this study, grammar difficulties faced by Turkish university students learning French in the process of French learning and their causes were searched. In determining the difficulties, a survey is applied on the 75 students learning

---

¹ Yrd. Doç. Dr., Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Fransız Dili Eğitimi Anabilim Dalı Öğretim Üyesi mail: sadik.turkoglu@atauni.edu.tr

² Okt., Erzincan Üniversitesi Mail: emoss1986@hotmail.com

French in Atatürk University in 2011-2012 academic year. In the light of findings, it is found that the conjugation of irregular verbs and the moods in verbes (especially conditional and subjunctive) are the most difficult subjects in all.

Keywords: *Learning French, Difficulties of Learning French, Error, Effect of Native Language*

Giriş

Küreselleşen dünyada ülkeler arasındaki siyasi, ekonomik ve kültürel ilişkilerin artmasıyla birçok uluslararası kuruluş ortaya çıkmıştır. Türkiye de bu kuruluşların birçoğunun üyesidir ve “bu kuruluşlarda ortak iletişim aracı olarak birkaç ulusun dili kullanılmaktadır” (Demirel, 1990, 5). Uluslararası ilişkilerin yoğun olduğu bu dönemde Türkiye’de de batı dillerinden birkaçının öğretilmesine ihtiyaç duyulmaktadır.

Eskiden bir yabancı dil bilmek bir ayrıcalık sayılırken, bugün oldukça normal karşılanan bir durum haline gelmiştir. Çünkü bir işe girmenin temel şartlarından biri de en azından bir yabancı dil bilmektir. Birçok kurum veya kuruluş ise, adaylarda en az iki yabancı dil bilme şartı aramaktadır. “Bir dil bir insan, iki dil iki insan” sözünden hareketle dil öğrenmek dünyaya açılan bir kapıdır.

Bir yabancı dili öğrenmek, eğer konuşulduğu ortamda gerçekleşmiyorsa, doğal dil öğrenim sürecinden farklılıklar gösterir ve kaçınılmaz olarak büyük ölçüde anadilden hareketle gerçekleşir. Anadil ile erek dil arasında az ya da çok benzerlikler veya farklılıklar vardır. Benzerlikler yabancı dilin öğrenimini kolaylaştırmakta, farklılıklar ise güçleştirmektedir. Tüm yanlışları bu dil arasındaki farklılıklara bağlamak doğru değildir: anadilinden edimindeki yetersizlikler, motivasyon eksikliği, kendine güvenmeme, yanlış yapma korkusu, adaptasyon, dikkatsizlik, kişisel ve psikolojik nedenler, aile, çalışma ortamı, öğretmenin öğrenciye davranışları, öğrenciye sunulan imkânlar vb. öğrenmeyi etkiler.

Fransızca, ülkemize 1700’lü yılların başında XIV. Louis döneminde girmeye başlamıştır. Çünkü bu sırada, Fransa Avrupa’daki gücünü yitirmiş ve üstünlüğünü İngiltere’ye kaptırmıştır. Güçsüz düşen ve Doğu ile ticaretini Akdeniz üzerinden yapan Fransa, Osmanlılarla ilişkilerini o dönemin ticaret

*Fransızca Öğreniminde Üniversite Öğrencilerinin Karşılaştıkları Zorluklar
(Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Örneği)*

adamları sayesinde geliştirmeye başlamıştır. İki devlet arasındaki ticari ilişkilerin gelişmesi, “Fransızların 19. yüzyıla kadar sürekli en ayrıcalıklı ulus ve en güçlü müttefik olarak kalmalarını sağlar” (Aksoy, 1990, 9).

“1 Eylül 1868 tarihinde Galatasaray Lisesinin açılmasıyla Fransızca, orta öğretim düzeyinde yabancı dille öğretim yapılan ilk dil olmuştur” (Demirel, 1990, 8). Türkiye’de devlet okullarında öğretilmeye başlanan ilk dil olmasına karşın Fransızca, zamanla İngilizce ve Almancadan sonra üçüncü sıraya yerleşmiştir.

“1998 yılında uygulamaya koyulan “basamaklı kur sistemi” ile okullar öğrencilere üç dilden birini seçme olanağı tanımış ve bu da İngilizce sınıflarının birden bire artmasıyla sonuçlanmıştır” (Perez, 1990, 13). Daha sonra bu sistemden vazgeçilmesine karşın İngilizceye karşı aşırı istek, zamanla Fransızca ve Almanca’nın devlet okullarından neredeyse tamamen kalkmasına neden olmuştur. Ülkemizin Avrupa Birliğine adaylık sürecinde, yabancı dil bilmek seçenekten çok, zorunluluk olmuştur. Tüm çabalara rağmen, lise öğrencileri bile yabancı dilde kendini tanıtamamaktır.

Dumont, “ 1995’den 1998’e kadar 3 yıl içerisinde İzmir Buca Lisesi neredeyse tüm Fransızca öğrencilerini kaydetti ve yerini İngilizce öğrencilerine bıraktı” diyerek İngilizce’nin Türkiye’deki hâkimiyetini açıklar.

2004’te MEB, zorunlu İngilizce dersi dışında ikinci yabancı dili Almanca veya Fransızca’yı seçmeli ders olarak koyma kararı alır. 1997’de MEB 4. sınıftan itibaren haftada 2 saat okullara yabancı dil dersi koymayı zorunlu kılar. 6.sınıfta haftalık ders süresi 4 saate çıkar. Tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’de de İngilizce hâkimiyeti vardır.

Özel okullarda durum farklıdır. İlkokulda yabancı dil eğitimi İngilizce, Almanca, Fransızca, İtalyanca eğitimi verilir. Devlet okullarında Fransızca üçüncü sıradadır. Fransızca alanında, Yükseköğretimde en iyi örnek Galatasaray Üniversitesi’dir. “Fransızca Öğretmenliği”, “Fransız Dili ve Edebiyatı”, “Karşılaştırmalı Edebiyat”, “Mütercim-Tercümanlık” bölümleri; 19 Mayıs, Atatürk, Erzincan, Dokuz Eylül Üniversiteleri gibi üniversitelerde mevcuttur.

Yöntem

Fransızca Dilbilgisi Kurallarının Öğreniminde Türk Üniversite Öğrencilerinin Karşılaştıkları Güçlükleri ölçmek amacıyla 2011-2012 akademik dönemde Atatürk Üniversitesi Fransız Dili Eğitiminde okuyan 75 öğrenciye bir anket uygulanmıştır. Hipotezimiz, öğrenciler Türkçeden Fransızcaya olumsuz aktarım yaptıklarının bilincinde oldukları ve anket sorularının güvenilirlik katsayısının yeterli olduğu yönündedir. Veriler, Emine ÇAVDAR tarafından Yrd. Doç. Dr. Sadık TÜRKOĞLU danışmanlığında yazılan “Üniversite Öğrencilerinin Fransızca Öğrenimlerinde Ana Dillerinin Etkisi” adlı yüksek lisans tezinden alınmıştır.

Katılımcıların Özellikleri:**Atatürk Üniversitesi**

17 Erkek (%) 22.7

58 Bayan (%) 77.3

Yaş (Ortalama) 23.6

Birinci sınıf : 11 Öğrenci (%) 14.6

İkinci sınıf : 14 Öğrenci (%) 18.7

Üçüncü sınıf : 30 Öğrenci (%) 40

Dördüncü sınıf: 20 Öğrenci (%) 26.7

Görüşmeye dayalı bulgulara göre daha güvenilir olan Likert tipi anket uygulanmıştır. Bu anket, 1932 yılında Rensis Linkert tarafından uygulanmıştır. Katılımcıların bir konuyla düşüncelerini ölçme amaçlı olan Likert'in tutum ölçeği, 5 basamaklı bir ölçeğe göre cevaplandırılmaktadır. Tutumun şiddeti, uçlara doğru gittikçe olumlu veya olumsuz yönde artmaktadır.

Ankette 9 soru 5 basamaklı bir ölçeğe göre cevaplandırılması istenir: (1=Kesinlikle katılmıyorum, 2=Katılmıyorum, 3= Emin değilim, 4=Katılıyorum, 5= Kesinlikle katılıyorum).

*Fransızca Öğreniminde Üniversite Öğrencilerinin Karşılaştıkları Zorluklar
(Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Örneği)*

Anket soruları, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisinde yayımlanan Nazmiye TOPÇU TECELLİ ve Nurten ÖZÇELİK tarafından yazılan *Fransızca Dilbilgisi Öğreniminde Üniversite Öğrencilerinin Karşılaştıkları Güçlükler: Fransızca ve Türkçe Sözdizimsel ve Biçimbilimsel Farklılıklar* adlı makaleden (Tecelli ve Özçelik, 2007) alınmıştır. Bu anket, Hacettepe, Gazi ve Ankara Üniversiteleri 2003-2004 öğretim yılı hazırlık sınıfı öğrencilerine ve öğretim elemanlarına uygulanmıştır.

“Anketin geçerlik ve güvenilirliği için, Gazi Üniversitesi Fransızca hazırlık sınıflarından rastgele seçilen 40 öğrenciye ön test uygulanmıştır. Bu uygulama sonucunda öğrenciler tarafından anlaşılmayan, güvenilirlik katsayısı düşük olan sorular anketten çıkarılmıştır. Ayrıca anketin güvenilirliğini artırmak amacıyla, Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim fakültesi Fransız Dili ve Eğitimi Anabilim Dalı’nda görevli, alanında uzman iki öğretim üyesinin de fikir ve görüşleri alınmıştır. Öğrencilerin Fransızca dil düzeyleri dikkate alınarak öğrenci anketi Türkçe, öğretim elemanları anketi ise Fransızca olarak hazırlanmıştır. (Tecelli ve Özçelik, 2007, s.283).”

Ankette elde edilen nicel veriler SPSS 17.00 paket programında analiz edilmiştir. Verilerin analizinde tanımlayıcı istatistiksel analizler kullanılmıştır. 5 basamaklı Likert tipi ölçeğimizde, Ölçme aracının Cronbach alpha güvenilirlik katsayısı 0,79 (,5 üzerisi güvenilir) olarak hesaplanmıştır. Elde edilen bulguların yorumlanmasında ise aşağıdaki dereceleme kullanılmıştır.

Tablo.1. Bulguların Yorumlanmasındaki Dereceleme

Puan aralığı	Dereceleme	Yorum
1.00 - 1.80	Kesinlikle katılmıyorum	Çok düşük
1.81 - 2.60	Katılmıyorum	Düşük
2.61 - 3.40	Emin değilim	Orta/kısmen
3.41 - 4.20	Katılıyorum	Yüksek
4.21 - 5.00	Kesinlikle katılıyorum	Çok yüksek

Bulgular

Diller dilbilgisi kuralları, söz dizimleri ve konuşma yapıları açısından büyük farklılıklar gösterirler. Yabancı dil öğrenmek isteyen herkes doğal olarak zaten bir dili yani kendi anadilini konuşmaktadır. Öğrenci dilini öğrenmek istediği toplumun kültürel özelliklerini benimsemiyorsa o dili daha zor öğrenir.

Türkoğlu (2004, s.460), “bugün, Avrupa birliğini oluşturan ulusların insanların en azından iki dili konuşmalarının nedeni belki de içinde yaşadıkları toplumların kültürlerindeki ortak öğelerin ve iletişimlerinin fazla olmasına ve konuştuğu dillerdeki sözcük benzerliklerine bağlanabilir.” Göç, ticari ilişkiler yurt dışında çalışma isteği, evlilik vb. nedenler yabancı dil öğrenmeyi mecbur kılar. Öğrenilecek dile karşı çevrenin tutumu veya o ülkeyle ilişkiler de dil öğrenimini etkiler.

Dillerin biçimbilgisel sınıflandırılmasına göre, Türkçe bağlantılı, yani eklemeli diller sınıfına girer ve bu türün en tipik örneğini oluşturur. Bağlantılı dillerde, değişmeyen bir köke yetenek, işteşlik, olumsuzluk, zaman, kişi gibi çeşitli görevleri üstlenen ekler, biçimbirimler ulanır ve bunlar, ek yerleri belli olmayacak biçimde sıkıca birbirleriyle kaynaşır (Aksan, 2000, 105). Örneğin, “göz” ad köküne eklenen ekler yeni sözcükler üretebilir: “göz-cü”, “göz-lük”, göz-lük-çü” (Kıran, 2001, 29-30).

Fransızca bükümlü dillerdendir. Bu türden dillerde, kök ile ek arasındaki sınır her zaman belirgin değildir. Çekim sırasında kök değişime uğrar (je bois, nous buvons, nous avons bu).

Türkçe ve Fransızca arasındaki en büyük ayrım, Türkçe’de kurallı tümcenin öğeleri, başka bir deyişle tümcenin kurucuları “Özne + Tümleç + Yüklem” (Gencan, 1979, 111-112) dizilişini izlerken Fransızca’da “Özne + Yüklem + Tümleç” (Sujet Verbe Objet) (Schott-Bourget, 1994: 35) dizilişini izlemesine dayanır. Yani, eylem öbeğine bağlı tümleçler Türkçede yüklem önüne yerleşirken, Fransızcada yüklemden sonra yerleşmektedir. Türkçede vurgu yapılmak istenen sözcük eylemden önce yazılırken, Fransızcada nesne yüklemden sonra gelir: « O **bir dergi** okuyor: Il lit **une revue**».

Ünsal’a göre (2010, s.274.), “Fransızca sözdiziminde Türkçedeki belirtme durumu biçimbirimi -(y)I’yi karşılayacak herhangi bir biçimbirim

*Fransızca Öğreniminde Üniversite Öğrencilerinin Karşılaştıkları Zorluklar
(Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Örneği)*

yoktur. Fransızcada belirli tanımlılıklar ismin hem yalın hali hem de –(y)I halini belirtirler.

J'aime le chocolat / le thé.   J'adore le chat.
Çikolata(yı) / çay(ı) severim.   Kedi(yi) çok severim.”

Türkçenin en önemli sözdizimi özelliklerinden biri, sözdizimindeki özgür sözcük dizilişi özelliğidir : « Elif gülü sever / Elif sever gülü / Gülü Elif sever / Gülü sever Elif / Sever gülü Elif / Sever Elif gülü. Buna karşın, Fransızca, tümlecini eylemden sonra söylenme zorunluluğunu dayatır (Adamczewski, 1991, 206): « Elif aime la rose » Bu kullanımlar yanlış:« Elif la rose aime » « la rose aime Elif ».

Türkçe'nin sözdiziminde eksilteli anlatımlar oldukça önemli bir yer tutar. Özellikle gizli özneli tümceler, başka birçok dilde bulunmayan, Türkçeye özgü anlatım olanaklarıdır. Bu özellik ayrıca, Türkçede tek sözcüklü dizimsel yapıların oluşmasına yol açar (Şimşek, 1987, 7-8): Aldım (ben), oynucağım (benim).

Fransızca bu türden kullanımlara izin vermez. Kurallı bir tümcede özne zorunludur ve tümcenin başında yer alır: Je prends (prends yanlış), mon jouet (jouet yanlış).

“Türkçe ile Fransızca arasındaki bir başka fark ise, Türkçede birine bakmak, birine tapmak, birine saygı duymak, birine teşekkür etmek ... gibi fiiller ismine –e hali yani yönelme durumu ile verilirken Fransızcada belirli sayıda fiil regarder qqn, adorer qqn, respecter qqn, remercier qqn... gibi ismin yalın hali ile belirtilir. Bu durum ise Fransızca öğrenirken anadilden getirdiğimiz alışkanlıktan dolayı bir güçlük teşkil eder (Ünsal, 2010, 274).”

Türkçede yüklemle tümleç arasındaki bağlantı ad durum ekleriyle sağlanırken Fransızcada bu ilişki çeşitli ilgeçlerle sağlanır: « Elif fakülte**den** geliyor / Elif vient **de** la faculté ».

Genişlemiş sıfat öbeklerinde baş Türkçede sağda, Fransızcada soldadır: « hayatından memnun / content de sa vie ». Ad tamlamasında baş ad Fransızcada solda Türkçede ise sağdadır: çocuk oyunu / le jeu d'enfant.

Fransızcada yan tümceler ilgi adları (qui, que, où, dont, auquel, desquels, vb.), bağlaç ve bağlaç düz sözlerle (que, si, quand, comment, pourquoi,

jusqu'à ce que vb.) kurulurken, Türkçede yan tümceler çeşitli adlaştırma ekleriyle (-iş, -me, -mek, -en, -dik, -ecek, -ip, -erek, vb.) kurulmuş ya da temel tümceye bağlanmıştır. Yan tümceler, Fransızcadaki çekimli eylemlerle kurulurken, Türkçede genellikle çekimsiz eylemlerle kurulmaktadır: « Çocuk, annesini **göremeyince** ağladı / l'enfant a plu quand il **n'a pas pu voir** sa mère ».

Türkçede diğer Hint-Avrupa dillerinden farklı olarak isimlerin iyelik eki aldığı bilinmektedir. Türkçede sahip olmak ya da sahip olmamak kavramları iyelik ekleriyle verilir. Türkçe "Benim bir kitabım var" tümcesinin Fransızcadaki karşılığı "J'ai un livre -Ben bir kitap sahibiyim-" şeklinde olur.

Türkçede, özneye bir kişi adlı bulunuyorsa, yüklem de bu kişi adıyla uygun kişi eki alır. Ancak Türkçede Fransızcadan farklı olarak "Müşteriler gittiler" yerine "Müşteriler gitti" örneğinde görüldüğü gibi, fiil çekiminde 3. çokluk şahıs eki kullanılmayabilir. Fransızcadaki eylem kişiye göre çekimlenir. "Les clients sont partis" olarak ifade edilir. "Les clients sont parti" denemez.

Türkçede tamlayan ya da belirten unsur, daima tamlanan ya da belirtilen unsurdan önce gelir. Başka bir ifadeyle yardımcı unsur, daima asıl unsurdan önce yer alır. Bu kural, sözcük grupları için olduğu gibi, birleşik cümleler için de geçerlidir: Oğlum beğendiği gömleği **satın aldı** / Mon fils **a acheté** la chemise qu'il **a aimée**. Bu durum bize, Türkçenin diğer bağlantılı diller gibi sola döngüsel bir dil olduğunu gösterir. Fransızca ise sağa döngüsel bir dildir.

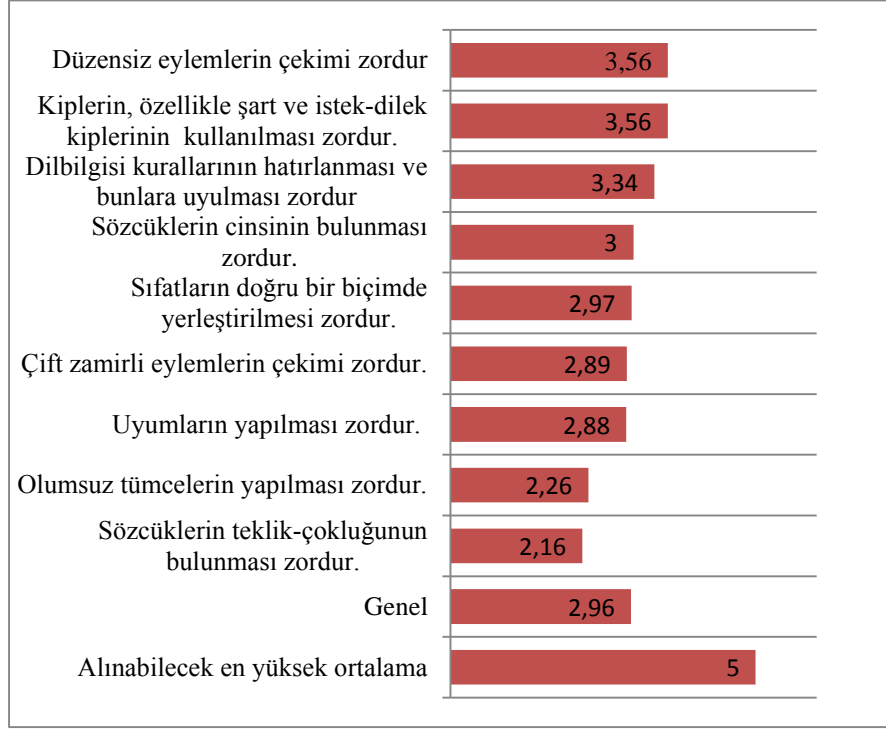
Türkçede ilgeç isimden sonra, Fransızcadaki isimden önce gelir: « Cumhuriyetten **önce** / **avant** la République ». Tüm sıfatlar Türkçede isimden önce gelirken Fransızcadaki istisnalar dışında isimden sonra gelir: « **esrarengiz** hikaye / histoire **mystérieuse** ».

Türkçenin sözdiziminin önemli özelliklerinden biri de Hint-Avrupa dillerinde ayrı birer eylemle (Fr. Être) yerine getirilen görevin yalnızca ek biçimindeki ek eylemle gerçekleştirilmesidir. Şimdiki zamanı (-im, -sin, -dir, -iz, -sınız, -dirler) son eklemle çekilen bu eylemin 3. kişisini gösteren (-dir) ekinin günlük konuşmalarda çoğu kez, kullanılmaz. Ama Fransızcadaki her zaman söylenme zorunluluğu vardır: Bu bir çiçek(tir). /C'est une fleur.

Tartışma ve Sonuç

Grafik 1 Öğrencilere göre öğrenilmesi en zor konular

- Anketimiz sonucunda öğrencilerin en çok “**Düzensiz eylemlerin (les verbes irréguliers) çekimi zordur (Ortalama=3,56-%71,2)**” ve “**Kiplerin, özellikle şart (conditionnel) ve istek-dilek (subjonctif) kiplerin kullanılması zordur (Ortalama=3,56-%71,2)**” cümlelerini seçtikleri gözlemlenmiştir.

Türkçede Banguoğlu'nun belirttiği gibi (2007, s.549) bileşik cümleler şart cümlesi, ilinti zamir cümlesi ve bağlam cümlesi ile yapılırken, Fransızcada her yan tümcede eylemin temel tümcedeki eylemle uyumlu bir şekilde çekilmesini gerektirdiğinden, öğrenenlerin kafasını karıştırmakta ve bu uyumu yapmakta güçlük çekmelerine neden olmaktadır. Bazı bağlaçlardan sonra sadece

bazı zamanların kullanılması (örneğin, jusqu'à ce que + subjonctif, au cas où + conditionnel présent gibi), öğrencileri şaşırtmaktadır. Örnekler:

- Tu m'as dit que tes enfants **iront** chez moi. (...tes enfants **iraient**...)
- Nous avons attendu jusqu'à ce que le directeur **vient**. (...le directeur **vienne**)
- Je prends mon pull au cas où J'**ai** froid. (...au cas où J'**aurais** froid)

Fransızca ve Türkçedeki şart bildiren yapıları karşılaştıran Özçelik (1990 :80) ise,« *Fransızca öğrenen Türk öğrenciler, şart bildiren tümceelerde zaman uyumu konusunda oldukça fazla yanlış yapmaktadırlar* » demektedir. Bizim tespit ettiğimiz sonuçlar Özçelik'in bu düşüncesini doğrular niteliktedir. Öğrencilerin bu konuda zorlanmalarının en büyük nedeni öğrenenlerin zamanları birbirlerine karıştırmaları ve temel tümceyle yan tümcenin zamanını birbirine uyduramamalarıdır. Bunda Fransızcadaki zamanların hepsinin Türkçede bulunmamasının ve Fransızcadaki zaman uyumu kuralının Türkçede yer almamasının büyük payı vardır. Ayrıca Türkçenin çekimi düzenli ve bu kadar karışık değildir. Düzensiz fiiller, çekim kuralları, zaman uyumu Türk öğrenenler için zorluk oluşturmaktadır.

Fransızca'yı yabancı dil olarak öğrenen İspanyolların yaptıkları yanlışları anlatan Tomé ve Goicoechea Gómez (2004: 1), öğrencilerinin geçmiş zaman çekimlerinde yardımcı eylem "être" yerine "avoir"ı kullandıklarını söylemektedir. İspanyolcada sadece bir yardımcı eylem olması (haber) ve tüm geçmiş zaman çekimlerinde bu yardımcı eylemin kullanılması, öğrenenlerin bu tür yanlış yapımlarındaki nedenlerden biridir. Fakat Türk öğrenciler gibi, İspanyol öğrencilerin de eylemlerin aldıkları yardımcı eylemleri tam olarak öğrenemezler. Örnek yanlışlar: « Nous **avons préparé** à aller au pique-nique (nous sommes préparés)», « Mon frère **avait cassé** sa jambe (mon frère était cassé)», « Les gens **sont faim** (Les gens ont faim)» .

- “Çok fazla sayıda dilbilgisi kuralı olduğundan bu kuralların hatırlanması ve bunlara uyulması zordur” (Ortalama=3,34- %66,8) seçeneği en çok seçilen **ikinci zor** görülen öğemizdir.

Türkçeden farklı olarak Fransızcada a,e,i ile biten kelimeler ünlü bir harf ya da okunmayan bir h (h muet) ile başlayan bir kelimeyle kaynaşırlarsa “a,e,i”

*Fransızca Öğreniminde Üniversite Öğrencilerinin Karşılaştıkları Zorluklar
(Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Örneği)*

düşer. Bu durumda, düşen harf yerine kesme işareti kullanılır. Örneğin: l’habit, l’ouvrier, Je t’aime, je veux qu’il vienne, c’était... Türkçede böyle bir kullanımla karşılaşmayan öğrenciler yanlış yapmaktadır: «elle **se appuie** sur la langue (s’appuie)», «il est au sujet **de une relation** (d’une relation)».

Fransızcada, adlardan önce onu niteleyen herhangi bir sayının bulunması, bu sayının tekil ya da çoğul oluşuna göre adın uyum yapmasını gerektirir. Öğrenciler genellikle sayılarla adları kullanırken uyum yapmazlar. Bu uyum eksikliği Türkçeden olumsuz aktarımdır. Çünkü, Ergin (2005, s.276), sayı sıfatlarının bir dışında hepsi çokluk ifade etti için bunlarla yapılan sıfat tamlamalarında ikinci ismin çokluk olmasına lüzum görülmez: Beş elma... Fakat bu esas kaidenin bazı istisnaları da görülebilir: kırk harâmiler, dört büyükler, üç silâhşörler... Örnek yanlışlar: « quatre personne », « six heure », « deux jour »...

Ad tamlamasında baş ad Fransızcada Türkçede ise soldadır. Fransızcada isim tamlaması, ismi tamlamak veya belirtmek için bir edat yoluyla cümleye bağlanan kelime grubudur. Genellikle “de” veya “à” edatı kullanılır. Türkçe tamlayan tamlanan dizilimini izleyen örneğin “eğitimin önemi” iken Fransızcada tamlanan-tamlayan dizilimi örneğin “önemi eğitimin” şeklinde olur. Yanlışlar:

« kültür ürünleri » = « la culture produits » doğrusu: « les produits de culture ».

« ilgi noktası » = « l’intérêt point » doğrusu: « le point d’intérêt »

Fransızcada bazı harflerin üzerine bir kısım işaretler konulur. Bu tip işaretler (l’accent aigu, l’accent grave et l’accent circonflexe) aksanlardır. L’accent aigu(é), önüne gelen sesli harfle birleşmeyen ve Türkçedeki e harfini daha ince ve kapalı okuduğumuzda ortaya çıkan sese benzer bir ses veren “e” lerin üzerine konur. L’accent grave(è), kendisinden sonra bir e harfi bulunan bir sessizden önce gelen ve Türkçedeki e gibi okunan e lerin biraz daha yumuşak ve açık okunmasını sağlar. Sanki sözcükte iki “e” varmış gibi okunmalıdır.

Türkçede böyle bir söz konusu olmadığından öğrenciler « la region (région)», « le desespoir (désespoir)», « les miseres (misères)», « Voila (Voilà)», gibi yanlışlar yapar.

L’accent circonflexe (ê,î,ô,û) sesli harflerin bir kısmının üzerine gelerek onların uzatılarak okunmasını işaret eder. Dilimizde yabancı dilden geçen

düzeltilme işareti, şapka (^) işareti bulunmasına rağmen, aşağıdaki kelimelerin Türkçesinde bu işaret olmadığından bu işaretleri kullanmayıp yanlış yapılmaktadır: « l'hopital (hôpital) ».

- “Sözcüklerin cinsinin bulunması (masculine/feminine) bulunması zordur” (Ortalama=3- %60) seçeneği en çok işaretlenen üçüncü öğe olarak karşımıza çıkmaktadır.

Fransızca ile Türkçe arasındaki en önemli farklılıklardan biri, Fransızcada her adın önüne gelen ve adın cinsini; dişil-eril (féminin-masculin) ya da sayısını; tekil-çoğul (singulier-pluriel) göstermeye yarayan tanımlıkların bulunmasıdır. Fransızcada tanımlıklar belirli(défini), belirsiz (indéfini), parça bildiren (partitif) ve bileşik (contracté) olmak üzere dört çeşittir. Bu tanımlıkların kullanımının belirli bir kurala dayanmaması Türk öğrenenlerin işini daha da zorlaştırmaktadır. Örneğin, kapı (la porte) sözcüğü dişilken, yatak (le lit) sözcüğünün eril olmamasının nedenini anlamakta zorluk çekmektedir.

“Parça gösteren tanımlık (article partitif), bir bütünün bir parçasını belirtir” (Capelle ve Gidon, 1995, 108). Bazen de “sayılamayan bir nesnenin ve nicelendirilemeyen soyut adların önünde kullanılır” (Goosse, 1993: 869): du, de la, de l’, des.

Örnek: Bois de l'eau! (Su iç!) / J'ai du courage (Cesaretim var).

Parça gösteren tanımlığın nerede kullanıldığını anlayamamak veya “de” ilgeciyle yanlış tanımlığı kaynaştırmak yanlışla yol açar. (Je veux manger **du tarte** aux pommes / **de la tarte**).

Bileşik tanımlık da “de” veya “à” ilgecinin yanına adın gerektirdiği tanımlığın gelmesiyle bir işlemdir. Öğrenenin öncelikle doğru tanımlığı bulması ve sonra iki ilgeçten birini getirerek işlemi yapması gerekir. Bazen de doğru tanımlığı bulsa bile, ilgeçlerle tanımlık bileşimini sağlayamadığı için yanlış yapmaktadır. (nous sommes allés **au pâtisserie**, la fondation **du art/ à la pâtisserie: de l'art**).

Fransızcadaki tanımlıklar sadece Türkler için değil, Çinli öğrenciler için de büyük güçlük oluşturmaktadır. Hisquin (2001: 20), “Fransızcadaki tanımlıklar eril, dişil, tekil ve çoğul yapılarıyla ve belirli, belirsiz ve parça bildiren türleriyle son derece karmaşıktır. Öğrenenlerin anadili olan Çince bu kavramın

bulunmaması, Çinli öğrencilerin bu kuralı öğrenmelerinde büyük güçlük oluşturmaktadır.” demektedir.

- “**Sıfatların doğru bir biçimde yerleştirilmesi zordur**” (Ortalama **2,97- %59,4**) seçeneği **dördüncü sırada** seçilen şık olmuştur.

Fransızcada sıfatlar genellikle addan sonra gelir. Fakat bazı sıfatlar addan önce gelir. Bu sıfatların sayıları sınırlıdır. Örneğin, beau, gros, jeune... (güzel, şişman, genç...) gibi çok sık kullanılan ve kısa olan sıfatlar ile premier, dernier, prochain, ...(birinci, sonuncu, bir sonraki...) seri bildiren sıfatlar addan önce gelir (Grégoire, Thiévena, Franco, 2001, s.52). Bazı sıfatlar da, addan önce veya sonra gelişlerine göre anlam değiştirirler: **Grand homme** (Önemli, büyük insan) - Homme **grand** (Uzun boylu adam).

Renk, biçim, uyruk, din vb. belirten sıfatlar addan sonra yer alır: l’armée **turque** (Türk ordusu) Grevisse ise (1969, s. 95), “daha uzun sıfatlar genellikle ikinci sırada yer alır” diyerek Fransızcadaki sıfatların yerini belirtir: un chemin **montant** (yokuşlu yol). Bu konudaki yanlışlar yine Türkçeden olumsuz aktarım yapılmasındandır. Ergin’in de vurguladığı gibi (2007, s.244), Türkçede sıfatlar vasıflandırdıkları veya belirttikleri isimlerin önüne gelirler. Demek ki sıfat bir ismin başına gelip o ismi vasıflandıran veya belirten kelimedir. Anadiline başvuran öğrenciler, (des blessés hommes, très long et fatigant un voyage), gibi yanlışları yapar:

- “**Çift zamirli eylemlerin (les verbes pronominaux) çekimi zordur**” (Ortalama **2, 89- %57,8**) seçeneği **beşinci sırada** bulunmaktadır.

Yanlış dönüşlü adıl, dönüşlü eylemlerle (verbe pronominal) kullanılan adılların özneyle uyumsuz kullanılması sonucu ortaya çıkmaktadır. Bu adılların özneyle uyum içinde olması gerekir. Aksi takdirde anlamda bazı değişiklikler olabilir ve anlatılmak istenen şey yanlış anlaşılır: Elle **t’appelle Zeliş.** / Elle **s’appelle Zeliş.**

Öğrenenler dönüşlü eylemlerle normal eylemleri ayırt etmekte zorlanmaktadır. Türkçede dönüşlü eylem olmasına karşın dönüşlülüğü bildiren ve özneyle uyum içinde kullanılan bir adıl yoktur. Öğrenen eylemin dönüşlü eylem tümce içinde kullandığında mutlaka adılını da özneyle uyumlu bir şekilde kullanmak zorundadır. (örnek yanlış: Nous **s’amusons** beaucoup avec elle). Eğer

bu adil kullanılmazsa bazı eylemler farklı anlamlara gelebilir. Örneğin, « se marier » (evlenmek) eylemi, « se » adılı yazılmadan kullanılırsa « marier » « evlendirmek » anlamına gelir.

- **Uyumların yapılması zordur. (adjectifs, participes passes, Participes passes avec le COD et le COI) seçeneği altıncı sırada (Ortalama 2,88-%57,6) karşımıza çıkmaktadır.**

Fransızcada sıfatlar birlikte kullanıldıkları ad ya adıyla cins ve sayı bakımından uyum sağlar. Bu durum Türkçedeki sıfatlar için geçerli değildir. Çünkü sıfatların tek bir biçimi vardır ve bu asla değişmez. Örneğin, “Bu güzel ve büyük ev çok pahalı » ve « Bu güzel ve büyük şato çok pahalı » tümcelerini Fransızcaya çevirdiğimizde ilk cümle « Cette belle et grande maison est trop chère », ikincisi ise « Ce beau et grand château est trop cher » şeklinde olur. Görüldüğü gibi Türkçede adlar dışında, iki tümcede başka hiçbir farklılık olmazken, Fransızcada tümcede neredeyse tümcenin bütün öğeleri değişir. Bu da ev (la maison) sözcüğünün dişil, şato (le château) sözcüğünün eril olmasından kaynaklanmaktadır.

Aynı tümceleri çoğul yaptığımızda, Türkçe tümcelerde « Bu güzel ve büyük evler çok güzel », « Bu güzel ve büyük şatolar çok pahalı ». Sadece adlar (ev-ler, şato-lar) Fransızcada ise neredeyse bütün öğeler çoğul olmaktadır « Ces belles et grandes maisons sont trop chères », « Ces beaux et grands château sont trop chers ». Kısacası, bir Türk öğrenen için gereken tüm değişiklikleri bilmek ve bunları doğru biçimde uygulayabilmek zordur ve bu durumda Türk öğrenenlerin birçok yanlış yapmaları doğaldır.

“**Cette** années (ces années)” örneğinde çoğul adın önüne tekil işaret sıfatının getirilmesiyle yanlış yapılmıştır. Bu yanlışların Türkçeden olumsuz aktarım sonucu yapıldığı söylenebilir. Çünkü Türkçede çoğul adların önünde daima tekil işaret sıfatı kullanılır. Ergin’in anadilimiz için belirttiği gibi (2005, s.275), “sıfatlar çokluk yapılmaz.” Ama Fransızcada sıfatlar önüne geldiği adın tanımlığıyla sayı ve cins bakımından uyum sağlarlar.

Öğrenenlerin özne durumundaki adla veya adıyla sıfatın uyum yapması gerektiği kuralını kavrayamadıkları anlaşılmaktadır. Sıfatların özneyle uyum yapması kuralı Türkçede yoktur. Fransızcada sözcüğün cins ve sayı özelliklerine

bağlı olarak ortaya çıkan uyum kuralına göre, yardımcı eylem être olan sıfat tümcenin öznesiyle uyum sağlar. Örnek yanlıı:

« la situation de la Turquie est très **inquiétant (inquiétante)**».

Türk öğrenenlerin sıfat uyumlarında zorlanmalarının en önemli nedenlerinden birisi, Türkçede ve öğrencilerin ilk yabancı dili olan İngilizcede sıfat uyumunun olmamasıdır. Sıfatlarla adların hem cins, hem de sayı bakımından uyumlarını yapabilmek için öncelikle adın tanımlığını bilmek ve daha sonra sayısına göre uyum yapmak gerekmektedir. Öğrenenler, bu kuralı tam olarak öğrenemedikleri için uyum yanlıı yapmaktadırlar.

Ad-sıfat uyumsuzluğuna ilişkin örnek yanlıılar: « la richesse naturel (naturelle)», « l'espèce humain (humaine) », « une langue commun (une langue commune) ». Sıfat-ad uyumsuzluğuna ilişkin örnek yanlıılar: « un grand partie (une grande partie)», « langue étranger (langue étrangere)».

Sıfat eylemler, kimi zaman sıfat gibi kullanılırlar ve niteledikleri adla sayı ve cins bakımından uyum sağlarlar, kimi zaman da geçmiş zamanda yardımcı eylem olarak être eylemi kullanılmışsa, özne ile sayı ve cins bakımından uyum yaparlar. Ayrıca tümcede belirtili nesnenin eylemden önce gelmesi (ilgi adılı tümcelerde olduğu gibi) ya da belirtili nesnenin adil olarak öne alınması da sıfat eylemle bu nesnelerin uyum yapmasını gerektirir.

Öğrenenler, aşağıdaki cümlelerde eylemin gerektirdiği doğru yardımcı eylemi bulmuş, yanına ana eylemin sıfat şeklini yazmış, fakat özneyle uyumunu yapmamışlardır.

« Elle est **entré** dans la classe (entrée)», « Ma tante est **allé** (allée) chez elle ».

Yine uyum kurallarına göre, yardımcı eylemi avoir olan sıfat-eylem ise kendisinden önce gelmesi koşuluyla düz nesne (COD) ile uyum sağlar.

Örnek yanlıı:

La branche que j'ai **écrasé** en vue de descendre est cassé. (...que j'ai **écrasée**...).

- **Yedinci sırada, “Olumsuz (negative) tümcelerin yapılması zordur” (Ortalama 2, 26- %45,2) seçeneği yer alır.**

Öğrenciler olumsuz cümle yapmaya çalışırken genellikle “ne.....pas” biçimbiriminden birisi unutmaktadır. “Personne”, “jamais”, “rien” olumsuzluk belirteçleriyle “ne” kullanılır, fakat “pas” atılır. Fakat öğrenciler bunları ayırt etmede sıkıntı yaşamaktadır. Alan’a göre (2005, s.341), “Olumsuzluk biçimbiriminin eylemden sonra kullanımına ilişkin yanlışların, İngilizceden olumsuz aktarım yapılmasından ve Fransızcadaki “eylem “ne pas” arasına gelir” kuralının genelleştirilmesinden kaynaklandığı görülmektedir”.

- **Son sırada, “Sözcüklerin teklik-çokluğunun (singulier/pluriel) bulunması zordur (Ortalama 2,16- % 43,2) seçeneği bulunur.**

Ediskun, (2007, s.107), “Türkçede çoğul eki-ler’dir. Bu ek, kelimelere ünlüler uyumuna göre ulanır.” Fransızcada ise Grevisse (1969, s.66), “adın önüne bir “s” getirilerek adları çoğul yapılır”. Fakat bu kurala uymayan bazı adlar vardır. L’un des animals, örneğindeki gibi öğrenen çoğul yapımı Türkçedeki tek şekilde düşünerek, istisnalara dikkat etmeden çoğul yapmıştır. Doğrusu, L’un des animaux şeklindedir.

Öneriler

Öğrenenlerin en çok eylemler konusunda zorlandıkları göz önünde bulundurulursa, Fransızca öğretmenlerinin bu konuya çok fazla önem vermeleri gerekir. Öğretmenin, zaman veya kiple ilgili yazılı ve sözlü çalışmalar yapması ve kitap dışında destekleyici alıştırmalar kullanması gerekir. Eylemler, değişik durumlarda bağlam içinde kullanıldıkları zaman anlam kazanırlar. Eylemin yanlış zamanda çekimine ilişkin yanlışların en büyük nedeni, öğrenenlerin zaman uyumu kuralını kayrayamamalarıdır. İkinci neden ise düzensiz eylemlerin değişik zamanlardaki çekimlerini birbirine karıştırmalarıdır.

Tanımlıkları ayırt edebilme konusu da öğrenenlerin en çok yaptıkları yanlışlar arasındadır. Öğretmenlerin her öğrettikleri sözcüğün mutlaka tanımlığını da vermeleri gerekir. Tanımlığın Fransızcada ne kadar önemli olduğunu, yanlış tanımlık kullanıldığında veya sözcüğün tanımlığı yanlış öğrenildiğinde bunun zincirleme olarak tüm öğrenim sürecini etkileneceği anlatılmalıdır.

Sıfat uyumu, öğrencilerin oldukça fazla zorlandıkları bir konudur. Türkçede sıfat uyumunun olmaması, Fransızca öğrenenleri şaşırtmaktadır. Kimi zaman sıfatı Türkçedeki gibi adın önüne yerleştirerek öylece bırakmakta, adla

*Fransızca Öğreniminde Üniversite Öğrencilerinin Karşılaştıkları Zorluklar
(Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Örneği)*

uyum yapmamaktadırlar. Öğretmenlerin, birkaç istisna dışında sıfatların sayı ve cins bakımından mutlaka adlarla uyum yapmaları gerektiğini anlatması, sınıfta bu uyumların pekiştirilmesini sağlayacak etkinlikler yaptırması gerekir.

Kaynaklar

- Adamczewski, H.**, (1991). *Le Français Déchiffré, clé du langage et des langues*, Armand Colin, Paris.
- Aksan, D.**, (2000). *Her Yönüyle Dil*, T.D.K.Y. Ankara.
- Aksoy, E.**, (1990). *Fransızcanın Türkiye Serüveni ve Düşündürdükleri*, Frankofoni, Ortak Kitap No: 2, Ankara, S:7-11.
- Alan, S.**, (2005). *Fransızca Öğrenen Türklerin Yaptıkları Biçimbilimsel ve Sözdizimsel Yanlıkların Çözümlemesi*. Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi.
- Banguoğlu, T.**, (2007). *Türkçenin Grameri*. (8. Basım). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Capelle, G. Gidon N.** (1995). *Le Nouvel Espaces 1*, Hachette Yayınevi, Paris.
- Demirel, Ö.**, (1990). *Yabancı Dil Öğretimi, İlkeler, Yöntemler, Teknikler*, Usem Yayınları, Ankara.
- Dumont, P.** (1999). *La politique linguistique et culturelle de la France en Turquie*. Paris: L'Harmattan.
- Ediskun, H.** (2007). *Türk Dilbilgisi, Ses Bilgisi-Biçimbilgisi-Cümlebilgisi*. (11. Basım). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Ergin, M.** (2005). *Üniversiteler İçin Türk Dili*. İstanbul: Bayrak Basım.
- Ergin, M.** (2007). *Türk Dil Bilgisi*. İstanbul: Bayrak Basım/Yayın/Tanıtım.
- Gencan, T. N.** (1997). *Dilbilgisi*. İstanbul: Kanaat Yayınları.
- Grégoire, M. & Thiévenaz, O. & Franco, E.** (2001). *Grammaire progressive du Français*. Paris: CLE International.
- Grevisse, M.** (1969). *Précis de Grammaire Française*. Paris: Editions Duculot.
- Goosse, M.** (1993). *Le Bon Usage*. Paris: Grevisse.
- Hisquin, D.** (2001). "Français, Langue Etrangere". *Les Revues Pédagogiques de la Mission Laïque Française*, Connaissance du Français, No: 41, S: 17-26.
- Kıran, Z. & Kıran, (Eziler) A.** (2001). *Dilbilime Giriş*, Seçkin, Ankara.
- Schott-Bourget, V.** (1994). *Approches de la linguistique*, Nathan, Paris.
- Şimşek, R.** (1987). *Türkçe Sözdizimi*. Trabzon: Kuzey Gazetecilik Matbaacılık.

- Tecelli Topçu, N. & Özçelik, N.** (2007). *Fransızca Dilbilgisi Öğreniminde Üniversite Öğrencilerinin Karşılaştıkları Güçlükler: Fransızca ve Türkçede Sözdizimsel ve Biçimbilimsel Farklılıklar*. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 32, 282293.
- Tomé, M. & Nives Goicoechea, G.** (2004). “*Fautes Typiques des Hispanophones Lors de l'apprentissage du FLE*”, EduFLE.net.
- Türkoğlu, S.** (2004). *Dil Öğretiminde Başarıyı Etkileyen Etmenler*. Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Fakültesi Eğitim Dergisi, 9, 457-469.
- Özçelik, N.** (1990). *Etude Comparative de l'Expression de Condition dans le Français et le Turc (Fransızcadaki ve Türkçedeki Şart ifadelerinin Karşılaştırılması)*, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Ünsal, G.** (2010). *Türkçe ve Fransızcanın Sözdizimsel Açından İncelenmesi*, http://www.hufsmiddleeast.or.kr/PDF/29-2/29-2_09.pdf adresinden 1 Kasım 2014'de alınmıştır.
- Perez, C.** “*L'Enseignement du Français en Turquie*”, Frankofoni, Ortak Kitap No: 2, Ankara, 1990, S: 13-1